

РОЗДІЛ I. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

УДК 329:911(510:99)

Марія Жеребило,

студентка 6 курсу, освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини» факультету міжнародні відносини, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Галина Копачинська,

кандидат географічних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і регіональних студій,

Волинський національний університет імені Лесі Українки,

ORCID ID: 0000-0002-9395-8730;

Олена Борисюк,

аспірантка факультету міжнародних відносин

DOI 10.29038/2524-2679-2023-03-6-25

ГЕОПОЛІТИЧНІ ІНТЕРЕСИ КИТАЮ ЩОДО АНТАРКТИДИ

У науковій статті здійснено аналіз геополітичних інтересів Китаю стосовно Антарктиди. З урахуванням зростаючого впливу Китаю на світовій арені та, зокрема, його активізації в антарктичному регіоні, дослідження спрямоване на розкриття мотивацій і цілей Китаю в контексті Антарктичного континенту. У науковій розвідці розглянуто історичний контекст розвитку китайських інтересів у регіоні, зокрема звертається увага на участь Китаю в міжнародних договорах і діяльності, пов'язаній із дослідженням Антарктиди. Також розглянуто стратегічні та економічні підстави, що підштовхують Китай до збільшення своєї присутності й впливу в цьому регіоні. У статті виокремлено ключові напрями китайської політики в Антарктиді, зосереджуючись на наукових дослідженнях, розвитку технологій і потенційних ресурсах. Особливу увагу приділено ролі Китаю в Міжнародній антарктичній програмі, а також співпраці з іншими державами, щодо забезпечення сталого й мирного розвитку Антарктиди. У статті аналізується розвиток китайської наукової та технологічної бази в цьому регіоні, її вплив на науковий потенціал Китаю й

можливості для співпраці з іншими країнами в цьому контексті. Досліджується роль Антарктиди в стратегічних планах Китаю щодо вивчення кліматичних змін, екологічних викликів та інших глобальних питань. Ураховано різноманітні аспекти геополітичних інтересів Китаю в Антарктиді, такі як його прагнення забезпечити себе природними ресурсами, а також розширити можливості для наукових досліджень і розвитку нових технологій. Аналізується також вплив зростаючої геополітичної конкуренції між країнами на стратегії Китаю в Антарктиді. Завершальна частина статті містить прогнози щодо можливого майбутнього розвитку геополітичних інтересів Китаю в цьому регіоні і їх впливу на міжнародні відносини. Дослідження дає змогу краще зрозуміти роль Китаю в глобальному контексті та сприяє більш глибокому аналізу його діяльності в малодоступному регіоні Антарктики. У висновках підкреслено необхідність збалансованого й дипломатичного підходу Китаю до його геополітичних інтересів в антарктичному регіоні з метою забезпечення співпраці, взаєморозуміння та збереження природних ресурсів Антарктиди для майбутніх поколінь. Загалом, ця наукова стаття сприяє глибшому розумінню мотивацій і цілей Китаю, а також його впливу на геополітичну та екологічну ситуацію в цьому унікальному регіоні. Дослідження може слугувати основою для подальших аналізів і розробки стратегій управління відносинами між державами та збереження природних ресурсів континенту.

Ключові слова: геополітичні інтереси, Китай, Антарктида, глобальний вплив, міжнародні відносини, антарктичний регіон, міжнародна співпраця.

Mariia Zherybylo,

Lesya Ukrainka Volyn National University;

Halyna Kopachynska,

Lesya Ukrainka Volyn National University,

ORCID ID: 0000-0002-9395-8730;

Olena Borysiuk,

Lesya Ukrainka Volyn National University

CHINA'S GEOPOLITICAL INTERESTS REGARDING ANTARCTIC

The scientific article is devoted to the analysis of China's geopolitical interests in relation to Antarctica. Taking into account the growing influence of China on the world stage and in particular its activation in the Antarctic region, the study aims to reveal China's motivations and goals in the context of the Antarctic continent. The scientific article examines the historical context of the development of Chi-

nese interests in the region, in particular, attention is drawn to China's participation in international treaties and activities related to the study of Antarctica. It also examines the strategic and economic reasons pushing China to increase its presence and influence in the region. The article highlights the key directions of Chinese policy in the Antarctic, focusing on scientific research, technology development and potential resources. Special attention is paid to China's role in the International Antarctic Program, as well as cooperation with other countries, to ensure the sustainable and peaceful development of Antarctica. The article analyzes the development of China's scientific and technological base in the Antarctic, its impact on China's scientific potential, and opportunities for cooperation with other countries in this context. The role of Antarctica in China's strategic plans to study climate change, environmental challenges and other global issues is explored. The article takes into account various aspects of China's geopolitical interests in Antarctica, such as its desire to provide itself with natural resources, as well as to expand its opportunities for scientific research and the development of new technologies. The impact of growing geopolitical competition between countries on China's strategy in the Antarctic is also analyzed. The final part of the article contains forecasts regarding the possible future development of China's geopolitical interests in the Antarctic and their impact on international relations. The study helps to understand better China's role in the global context and contributes to a deeper analysis of its activities in the remote Antarctic region. The article's conclusions emphasize the need for China's balanced and diplomatic approach to its geopolitical interests in the Antarctic, in order to ensure cooperation, mutual understanding and the preservation of the region's natural resources for future generations. Overall, this scientific article contributes to a deeper understanding of China's motivations and goals in the Antarctic, as well as its impact on the geopolitical and environmental situation in this unique region. The study can serve as a basis for further analysis and development of strategies for managing relations between states in the Antarctic and preserving the continent's natural resources.

Key words: geopolitical interests, China, Antarctica, global influence, international relations, Antarctic region, international cooperation.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Наростаючий вплив Китаю на міжнародну арену створює основи для нових геополітичних динамік і цікавості до різних регіонів світу. Один із таких регіонів – Антарктида, до якої Китай проявляє все більший інтерес. Глобальна вагомість Китаю як другої за величиною економіки та важливого гравця в міжнародних відносинах, робить його стратегічні кроки щодо Антарктиди важливими для

геополітичного середовища світу. Виникає питання про мотивації й цілі Китаю в регіоні, а також про можливі наслідки його діяльності для інших держав і міжнародного співтовариства загалом.

Дослідження геополітичних інтересів Китаю щодо Антарктиди має на меті розкрити основні фактори, що обумовлюють активність Китаю в регіоні, визначити можливі сфери впливу та співпраці, а також проаналізувати потенційні ризики й виклики, які можуть виникнути внаслідок його присутності в досліджуваному регіоні.

Розкриття мотивацій Китаю щодо Антарктиди вимагає аналізу його стратегічних, економічних і наукових інтересів. Стратегічно Китай відзначається активізацією в досліджуваному регіоні й, очевидно, його зацікавленість в Антарктиді пов'язана з бажанням розширити свою геополітичну сферу впливу. Економічні інтереси полягають у можливостях використання ресурсів, таких як риба, морські біоресурси та потенційні нафтові й газові запаси, які можуть стати важливими для забезпечення енергетичної та економічної стійкості Китаю. Наукова діяльність в Антарктиді також має значення, оскільки континент надає можливості для дослідження кліматичних змін, біорізноманіття й інших наукових питань.

Проте на фоні цих інтересів виникає низка проблемних питань і викликів. Зокрема, з'являється ризик зіткнення інтересів між Китаєм й іншими державами, які також прагнуть забезпечити свою позицію в регіоні. Можливі конфлікти стосовно контролю над ресурсами, які можуть настати, якщо не буде ефективної співпраці та регулювання діяльності в Антарктиді. Також зростає обурення екологічних організацій щодо можливого впливу господарської діяльності на середовище Антарктиди.

Отже, дослідження геополітичних інтересів Китаю в Антарктиді відкриває широкий спектр завдань, від можливостей до ризиків, які пов'язані з активністю держави в цьому регіоні. Невід'ємною частиною вирішення цих питань є здатність держав світу співпрацювати, дотримуючись принципів міжнародного права та забезпечуючи сталий і відповідальний розвиток Антарктиди.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблематики. Нині велика кількість досліджень зосереджується на глибокому аналізі мотивацій Китаю, його стратегічних цілей, ролі в міжнародних антарктичних угодах, ресурсному потенціалі, впливу на міжнародні відносини, уключаючи співпрацю та вирішення конфліктних питань із іншими державами. Вивченням цих питань займалися такі науковці, як Ю. Брновицька [1], В. Величко [2], Л. Чупрій [7], Ю. Узун [6], та ін.

Проте навіть за значного зростання досліджень із геополітичних інтересів Китаю щодо Антарктиди, існують питання, які залишаються недослідженими або потребують подальшого аналізу. Це стосується досліджень можливого впливу господарської діяльності Китаю на природне середовище Антарктиди, уключаючи вивчення екологічних ризиків і можливих заходів для їх зменшення, можливостей для міжкультурної взаємодії між Китаєм й іншими державами в Антарктиді, а також аналізу потенційних конфліктів або вирішення незгод. Відсутнім є також глибокий аналіз того, як інтереси Китаю щодо Антарктиди впливають на його загальну геополітичну стратегію, уключаючи розвиток його відносин з іншими міжнародними гравцями. Саме тому ця тема є складною й багатогранною та вимагає детального й усебічного дослідження. Зростаючий вплив Китаю на міжнародну арену та його активність у регіоні Антарктиди створюють потребу в збільшенні обсягу досліджень, щоб краще зрозуміти його мотивації, стратегії й можливі наслідки для міжнародних відносин.

Отже, інтенсивне та докладне дослідження геополітичних інтересів Китаю щодо Антарктиди є важливим завданням для наукової спільноти й відповідних міжнародних організацій, яке може зробити суттєвий внесок у розуміння та розв'язання актуальних проблем у глобальному масштабі.

Мета статті – проведення комплексного аналізу геополітичних інтересів Китаю щодо Антарктиди з метою розкриття ключових мотивацій, стратегій та можливих наслідків його активності в цьому регіоні. Аналіз повинен спрямовуватися на розкриття політичних, економічних, стратегічних, наукових й екологічних аспектів участі Китаю в антарктичних справах..

Методика дослідження. У цій роботі застосовано методи аналізу та синтезу для ретельного дослідження геополітичних інтересів Китаю щодо Антарктиди. Обидва ці методи взаємодіють для досягнення глибокого розуміння досліджуваної теми. Аналіз використовувався для розкриття складових, аспектів і деталей геополітичних інтересів Китаю в Антарктиді. Цей метод дав змогу докладно проаналізувати документи, дані, історичні події, політичні висловлювання й дії Китаю в регіоні. Через аналіз стали видимими ключові впливи, мотивації та наслідки, що допомогли сформулювати більш глибокі висновки. Синтез допоміг об'єднати велику кількість розрізнених даних, фактів і висновків у єдине ціле. Це дало можливість зрозуміти й виділити загальні тенденції, патерни, а також здійснити комплексний аналіз досліджуваної теми. Синтез також уможливив виявлення взаємозв'язків і впливу одних аспектів на

інші, що є важливим у розумінні комплексної картини. Використання методів аналізу та синтезу сприяло розкриттю всіх деталей і взаємодії в контексті геополітичних інтересів Китаю в Антарктиді. Це дало змогу уникнути спрощень і розглядати тему з усіх можливих боків, ураховуючи комплексність факторів, що впливають на ситуацію.

У роботі також використано метод узагальнення, який є ключовим інструментом у дослідженні геополітичних інтересів Китаю щодо Антарктиди. Використання цього методу дало змогу систематизувати конкретні факти й події, вивести типові риси та закономірності, які характеризують це явище в загальному контексті. Узагальнення є формою логічного аналізу, що відображає загальні ознаки та якості об'єктивних процесів. У цій роботі метод узагальнення відіграв важливу роль, оскільки він дав змогу зібрати роздільні деталі щодо геополітичних амбіцій Китаю в Антарктиді й розглянути їх у контексті більш широких тенденцій і закономірностей. Відображення типових аспектів надало можливість більш глибоко зрозуміти впливу Китаю на цей регіон. Також використано метод абстрагування. Метод абстрагування дав можливість вивчити аспекти досліджуваної проблеми шляхом виділення ключових понять і тенденцій. Це сприяло аналізу та розумінню підходу до конкретних чинників, що впливають на геополітичні інтереси Китаю в Антарктиді. Тому треба зазначити, що сукупність різних методів, використаних у цій роботі, дала змогу провести глибокий і всебічний аналіз геополітичних інтересів Китаю щодо Антарктиди, вивчити їх ключові аспекти та дослідити вплив держави на регіон і відносини з іншими країнами.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В останні десятиліття світ став свідком неабиякої зміни геополітичного ландшафту, а Китай виходить на передній план як один з основних учасників цього процесу. Наростаюча економічна потужність Китаю, його великий резерв людських ресурсів та амбіційна зовнішня політика зробили його ключовим гравцем на світовій арені. Одним із напрямів, на якому зосереджується увага Китаю, є Антарктичний регіон. Зміна клімату й танення льодовиків відкривають нові морські шляхи та ресурси, роблячи Антарктиду більш доступною для дослідження та використання. Китай прагне впливати на розвиток цього регіону для того, щоб забезпечити себе додатковими ресурсами, підвищити свій геополітичний вплив і створити альтернативні торговельні маршрути.

Попри віддаленість та важкодоступність Антарктичного регіону, він має великий науковий і ресурсний потенціал. Китай уже давно веде дослідження в Антарктиді, зокрема в таких сферах, як кліматологія, біологія та геологія. Це дає змогу Китаю отримувати цінні дані для розв'язання своїх внутрішніх і глобальних проблем, таких як зміна клімату та розвиток нових технологій [8, с. 244].

Антарктида славиться своїми багатими природними ресурсами, такими як рибні запаси й мінерали. Китай зацікавлений у можливостях видобутку та використання цих ресурсів для свого економічного росту. Присутність Китаю в Антарктиді також має геополітичну вагу. Контроль над деякими антарктичними територіями може забезпечити Китаю стратегічну позиційну перевагу та вплив у майбутніх міжнародних переговорах й угодах. Китай активно співпрацює з іншими країнами, які також виконують дослідження в Антарктиді. Це сприяє розвитку наукового обміну, спільним дослідженням і підтримці міжнародних стандартів для збереження екосистеми регіону.

Активність Китаю в Антарктиді відображає його здатність використовувати наукові, економічні та геополітичні можливості для досягнення своїх стратегічних цілей. Геополітичний інтерес Китаю в Антарктиді визначається кількома факторами. По-перше, Антарктика є потужним джерелом ресурсів, яке може забезпечити державу необхідними матеріалами для стрімкого розвитку. Додатково, цінні природні ресурси й багате біорізноманіття Антарктиди стають предметом інтересу для Китаю, оскільки вони можуть вплинути на його економічний, науковий і внутрішньополітичний потенціал.

Зосереджуючись на стратегічному підході, Китай активно розвиває свою наукову базу та дослідницькі програми в Антарктиді. Це не лише дає змогу збагатити науковий потенціал країни, а й відкриває можливості для практичного використання природних ресурсів цього континенту. Аналізуючи геополітичний вплив Китаю в Антарктиді, бачимо, що його активність може викликати реакції інших держав. Відкриті дії Китаю можуть призвести до конкуренції з іншими великими гравцями, такими як США. Однак конкуренція також може привести до розвитку нових можливостей для наукових досліджень і співпраці між державами.

Геополітичні інтереси Китаю в Антарктиді мають великий потенціал вплинути на глобальну геополітичну картину. Аналізуючи мотивації, стратегії й можливі наслідки, ми можемо краще зрозуміти роль Китаю в цьому малодоступному, але надзвичайно важливому регіоні. Однак успіх будь-яких геополітичних стратегій Китаю в Антарктиді вимагає уважного

балансу й співпраці з іншими країнами, зокрема тими, які також мають певний інтерес [2].

Історичний розвиток китайських інтересів у регіоні Антарктиди є захопливим прикладом поступового залучення Китаю до міжнародної антарктичної спільноти та його активної участі в наукових і дослідницьких зусиллях в унікальному континентальному середовищі. Від перших кроків у наукових дослідженнях до встановлення власних дослідницьких баз Китай відігравав ключову роль у дослідженні Антарктиди.

Зацікавленість Китаю цим регіоном бере свій початок ще з 1980-х років. Однак перші кроки були носієм винятково наукового забарвлення. Китайські дослідники взяли участь у численних експедиціях, які стали пошуковими місіями для здобуття знань про клімат, геологію та біологію Антарктиди. Протягом цього періоду реалізовано державою низку вагомих кроків, а саме відбулося підписання Китаєм Міжнародного договору про Антарктику (МДА) у 1983 р. Це підкреслило не лише стратегію Китаю в збереженні цього унікального природного середовища, але й бажанні спільно використовувати його ресурси для наукових досліджень. Підписання МДА було визнано міжнародним кроком Китаю до статусу конструктивного учасника антарктичної спільноти.

Однак практична участь держави розпочалася в 1984 р., коли Китай відкрив першу антарктичну дослідницьку базу під назвою «Дуньхуан». Цей крок указував на стратегічний намір Китаю активно вивчати цей важливий регіон. Слідом за цим у 1985 р. Китай приєднався до Міжнародної асоціації антарктичних досліджень (SCAR), що свідчило про його прагнення співпрацювати з іншими державами у сфері антарктичних досліджень. Згодом Китай став активним учасником наукових програм, спрямованих на вивчення кліматичних змін, екосистем та геологічної історії Антарктиди. Відтоді наміри Китаю щодо антарктичного впливу зростають, адже держава проводить там різноманітні наукові дослідження. Згодом Китай побудував ще одну антарктичну дослідницьку станцію «Чуьнцзі» (Tiangong) у 1989 р. Ця станція стала опорним пунктом для вивчення кліматичних змін і біологічного різноманіття Антарктиди.

Протягом наступних років Китай посилював свою присутність у регіоні. Установлення дослідницької бази «Куньлун» у 2009 р. було важливим кроком, оскільки ця база розташована на висоті близько 4100 метрів над рівнем моря й дає змогу проводити дослідження в областях, які мають значення для розуміння кліматичних змін.

Не менш значимим було видання Національною антарктичною управлінською групою Китаю (НАА) стратегії розвитку антарктичних

досліджень у 2017 р. Цей документ визначив напрями й пріоритети досліджень, а також плани з покращення інфраструктури та співпраці з іншими національними та міжнародними організаціями [4, с. 244–246].

Розглянемо таблицю, що розкриває історичний контекст розвитку китайських інтересів у регіоні Антарктиди (табл. 1).

Таблиця 1

Історичний контекст розвитку китайських інтересів у регіоні Антарктиди

Рік	Подія
1980-ті	Початок наукових досліджень Китаєм в Антарктиді.
1983	Підписання Міжнародного договору про Антарктику.
1989	Побудова першої антарктичної дослідницької станції.
2001	Китай стає спостерігачем у Всесвітній антарктичній програмі.
2003	Заснування Національного антарктичного наукового центру Китаю.
2009	Започатковано будівництво другої антарктичної дослідницької станції «Тайшань».
2017	Оголошено про завершення будівництва станції «Тайшань».
До сьогодні	Продовження дослідницької та наукової діяльності, співпраця з іншими країнами та міжнародними організаціями.

**Складено та розроблено авторами самостійно за: [11].*

Ця таблиця підсумовує ключові події й кроки, які Китай здійснив у розвитку своїх інтересів в Антарктиді. Розвиток китайських інтересів в Антарктиці відображає не лише стрімке наукове й дослідницьке зростання, а й здатність Китаю до партнерства та співпраці в міжнародних спільнотах. Китай знає свою роль у збереженні цього унікального екосистемного регіону й робить свій внесок у науковий, екологічний і геополітичний розвиток Антарктиди. Отже, історичний розвиток китайських інтересів у регіоні Антарктиди демонструє важливу роль Китаю у міжнародних наукових і дослідницьких зусиллях із вивчення цього унікального континенту та його середовища.

На сьогодні Китай є активним учасником міжнародних дослідницьких програм, співпрацює з іншими країнами в галузі антарктичних досліджень, розробляє технології для вивчення екосистем і кліматичних змін, а також продовжує розвивати свою антарктичну наукову інфраструктуру. Китай також активно співпрацює з іншими країнами й міжнародними організаціями в рамках антарктичних досліджень. Важливим кроком стала участь Китаю у Всесвітній антарктичній програмі, яка об'єднує зусилля для збереження природного середовища Антарктиди й обміну науковою інформацією.

Зростаючий інтерес Китаю в регіоні Антарктиди можна пояснити не лише науковими мотивами, а й стратегічними та економічними перевагами.

До стратегічних переваг відносимо такі:

1. Геополітичний вплив. Антарктида має стратегічне геополітичне значення, оскільки лежить на перехресті океанів і може слугувати ключовим пунктом для контролю над морськими маршрутами. Присутність у регіоні дає змогу Китаю зміцнити свій вплив у міжнародних відносинах та зайняти позицію в майбутніх регіональних дискусіях.

2. Геостратегічний вплив. Зміна клімату й танення льодовиків відкривають нові морські шляхи та ресурси в Антарктиді. Китай прагне брати участь у формуванні правил і структур для розподілу ресурсів та користування новими морськими шляхами.

Економічні переваги проявляються в таких аспектах:

1. Ресурси. Антарктика володіє значними природними ресурсами, включаючи рибні запаси, нафту, газ і мінерали. Китай розглядає можливості видобутку цих ресурсів як джерело економічного росту та енергетичної безпеки.

2. Підтримка промисловості. Збільшення та вдосконалення своєї присутності в Антарктиді може сприяти розвитку китайської морської, науково-дослідної й інженерної промисловості. Технологічний розвиток у цих сферах може мати додатковий позитивний вплив на країну.

3. Наукові дослідження та інновації. Вивчення Антарктиди допомагає Китаю збільшити свій науковий потенціал, особливо в галузі клімату, геології й біології. Це може призвести до створення нових технологій та інновацій, що впливатимуть на різні галузі національного розвитку.

Отже, з огляду на стратегічний та економічний потенціал Антарктиди, цей континент стає привабливою територією для Китаю. Завдяки високим ресурсним можливостям, геополітичним перевагам і науковому потенціалу, китайські інтереси в антарктичному регіоні відзеркалюють

амбіцію Китаю активно сприяти формуванню світового порядку й використовувати нові можливості для підсилення свого економічного зростання. Китай прагне не лише забезпечити свої ресурсні потреби, але й грати ключову роль у розвитку й сталому використанні антарктичних ресурсів, сприяючи розвитку власної динамічної економіки та міжнародному впливу.

Потрібно також розглянути специфіку й особливості китайської політики в Антарктиді, яка визначається стратегічним балансом між науковими дослідженнями, розвитком технологій і потенційним видобутком ресурсів. Китай зосереджується на проведенні високоякісних наукових досліджень у різних галузях в Антарктиді. Вивчення клімату, океанології, біології та геології розкриває нові знання про екосистеми, зміни клімату та вплив глобальних факторів на цей регіон. Китай активно співпрацює з міжнародними науковими організаціями для обміну знаннями й даними, що сприяє глобальному науковому розвитку та прагне розвивати власні технології для проведення наукових досліджень в Антарктиці. Це охоплює розробку сучасних наукових інструментів, спостерегальних систем і технологій для збору даних в умовах важкодоступного середовища. Технологічний розвиток дає змогу Китаю досягати більш точних і вагомих наукових результатів [6, с. 140–143].

Китай розглядає потенціал видобутку ресурсів в Антарктиці, таких як риба, мінерали та нафта. Однак цей напрям обговорюється в контексті збереження природного середовища та зобов'язань, узятих на себе Міжнародним договором про Антарктику. Китай виявляє бажання впливати на формування правил і стандартів для економічної діяльності в регіоні й, зокрема, акцентує увагу на збереженні унікального природного середовища. Підтримує створення морських заповідників і національних парків, що сприяють збереженню біорізноманіття та недоторканості природи. Також Китай активно співпрацює з іншими країнами й міжнародними організаціями у сфері антарктичних досліджень. Це дає змогу Китаю обмінюватися знаннями, ресурсами та досвідом, що підсилює його наукові й технологічні можливості, а комбінація цих напрямів у китайській політиці в Антарктиді свідчить про збалансований підхід до розвитку регіону. Китай не лише прагне отримувати наукові й економічні вигоди, а й відповідально використовувати свій вплив для збереження цього надзвичайно важливого та унікального природного середовища.

Також Китай відіграє важливу й активну роль у Міжнародній Антарктичній Програмі (МАП) і розширює співпрацю з іншими

державами, спрямовану на забезпечення сталого та мирного розвитку Антарктиди. Ця співпраця відображає зобов'язання Китаю до збереження цього природного надбання й спільних дій для досягнення глобальних цілей.

Розглянемо роль Китаю у Міжнародній Антарктичній Програмі:

1. Наукові дослідження: Китай активно бере участь у наукових дослідженнях, організованих МАП, щоб вивчати клімат, геологію, біологію та інші аспекти Антарктиди. Його дослідницькі станції проводять різноманітні дослідження, співпрацюючи з колегами з інших країн для обміну даними й знаннями.

2. Збереження та менеджмент: Китай приділяє велику увагу збереженню й сталому управлінню Антарктичним середовищем. Він підтримує створення заповідників та обмеження діяльності, що може негативно вплинути на екосистеми регіону.

3. Міжнародні дослідницькі проєкти: Китай співпрацює з іншими країнами в рамках міжнародних дослідницьких проєктів. Це сприяє обміну досвідом, ресурсами й знаннями, а також спільному досягненню більш вагомих наукових результатів.

4. Обмін даними та інформацією: Китай відкритий до обміну науковими даними й інформацією з іншими державами. Це допомагає збільшити доступність даних для глобальних наукових досліджень і сприяє узгодженій стратегії збереження.

5. Участь у Міжнародних програмах: Китай приєднався до різних міжнародних ініціатив та програм, спрямованих на збереження природи та сталий розвиток Антарктиди. Це включає участь у роботі Комітету зі збереження морського життя в Антарктиці й інших організацій.

6. Спільне управління ресурсами: Китай співпрацює з іншими країнами щодо питань управління ресурсами в Антарктиді. Це включає розробку стратегій для раціонального використання рибних ресурсів та відповідального видобутку мінералів.

Отже, роль Китаю в Міжнародній антарктичній програмі і його співпраця з іншими державами є ключовим чинником для забезпечення сталого і мирного розвитку Антарктиди. Ця співпраця сприяє глобальному науковому розвитку, збереженню природи й визначенню спільних стратегій для збалансованого використання ресурсів регіону. Відкритість для обміну інформацією та науковими дослідженнями між Китаєм й іншими країнами створює платформу для обговорення екологічних, наукових і політичних аспектів антарктичних зусиль.

Китайська участь у здійсненні міжнародних наукових досліджень та програм спостереження дає змогу не лише збагачувати глобальну базу знань, але й сприяє розумінню кліматичних змін, екологічних викликів і біологічного різноманіття в цьому унікальному арктичному середовищі. Така співпраця також сприяє зміцненню довіри між державами, спільному розробленню наукових програм і розв'язанню спільних проблем, що впливають на Антарктиду.

Попри геополітичні реалії, спільні зусилля країн у Міжнародній антарктичній програмі підкреслюють важливість міжнародної співпраці в забезпеченні сталого розвитку регіону й збереженні його природних ресурсів для майбутніх поколінь. Проте розвиток науково-технологічної бази в Антарктиці є ключовим компонентом стратегії Китаю для зміцнення наукового потенціалу та сприяння глобальному науковому співробітництву. Ця база сприяє здійсненню високоякісних досліджень, розвитку нових технологій і співпраці з іншими країнами. Китай споруджує й експлуатує дослідницькі станції в Антарктиці, такі як станції «Чуньцзі» (Tiangong) та «Тайшань». Ці станції є центральними точками для проведення різноманітних наукових досліджень, включаючи геологічні, біологічні, кліматичні та океанологічні. Також Китай забезпечує свої дослідницькі станції сучасними лабораторіями й науковим обладнанням. Це допомагає вченим проводити більш точні та різноманітні дослідження, що сприяє науковому розвитку.

Розвиток науково-технологічної бази в Антарктиді дає змогу китайським науковцям проводити дослідження в унікальних умовах, що сприяє поглибленню їхніх знань у різних наукових галузях. Виклики, пов'язані з дослідженнями в Антарктиді, стимулюють розробку нових технологій та інновацій. Рішення, розроблені для роботи в екстремальних умовах Антарктиди, можуть знайти застосування й в інших галузях [7].

Розвиток китайської бази створює можливості для обміну досвідом та знаннями з іншими країнами. Це сприяє узгодженому підходу до наукових досліджень і використанню ресурсів. Китай співпрацює з іншими країнами в реалізації спільних наукових проєктів, що може призвести до важливих відкриттів та інновацій. Китай активно ділиться науковими даними й інформацією з іншими країнами. Це підвищує доступність даних для глобальних наукових досліджень, а розвиток науково-технологічної бази в Антарктиді покращує науковий потенціал Китаю та створює унікальні можливості для співпраці з іншими країнами. Ця співпраця сприяє вирішенню глобальних наукових викликів і забезпечує сталий та мирний розвиток Антарктиди.

Антарктида відіграє важливу роль у стратегічних планах Китаю, особливо щодо вивчення кліматичних змін, вирішення екологічних викликів та розгляду глобальних питань. Переважаючі екосистеми Антарктиди, поза зонами впливу людей, надають науковцям унікальну можливість вивчати природу в її незмінному вигляді й аналізувати вплив людської діяльності на природу, а саме:

– вивчення кліматичних змін: Антарктида є однією з найчутливіших областей до змін клімату, і вивчення її льодовиків, атмосфери й океану надає важливі дані для розуміння глобальних змін. Китайські дослідницькі станції в Антарктиді допомагають збирати довготермінові дані для аналізу та передбачення подальших кліматичних змін.

– роль екосистеми: Антарктида є унікальною екосистемою, де навіть невеликі зміни можуть мати великий вплив на біорізноманіття й баланс екосистеми. Вивчення цієї сфери дає змогу зрозуміти ефекти змін клімату та інших факторів на життя в умовах екстремальних холодів і відсутності світла.

– глобальна діагностика та моніторинг: Антарктида виступає як своєрідний індикатор глобального здоров'я планети. Моніторинг стану льодовиків, океану й атмосфери надає важливі дані для розуміння тенденцій і глобальних викликів, таких як підвищення рівня морів.

– міжнародна співпраця та взаємодія: Антарктида є спільною спадщиною всього людства, і співпраця між країнами для вивчення цього регіону є важливою. Китай активно співпрацює з іншими державами в рамках Міжнародної антарктичної програми, обмінюючись даними, знаннями й технологіями для вирішення спільних глобальних викликів.

– розвиток технологій: вивчення Антарктиди вимагає розробки технологій, які можуть працювати в екстремальних умовах. Ці технології, розроблені для досліджень в Антарктиді, можуть знайти застосування й в інших наукових, технологічних та інженерних галузях.

Антарктида стає важливою лабораторією для вивчення глобальних проблем, таких як кліматичні зміни, екологічні виклики та збереження біорізноманіття. Розвиток науково-технологічної бази в Антарктиді допомагає Китаю й іншим країнам зрозуміти та вирішувати ці важливі глобальні питання [3].

Мотивації й цілі Китаю мають значний вплив на геополітичну та екологічну ситуацію в Антарктиді. Його активна присутність сприяє збільшенню співпраці, діалогу й обміну знаннями між країнами. Одночасно, потрібно забезпечити баланс між економічними інтересами та збереженням природи для збереження екосистеми Антарктиди й забезпечення мирного розвитку регіону.

Геополітичні інтереси Китаю в Антарктиді відображають баланс між потребами в природних ресурсах, розвитком наукового потенціалу й збереженням природи. Ці інтереси обумовлюють роль Китаю в регіоні та його співпрацю з іншими країнами для досягнення глобальних наукових, екологічних і технологічних цілей [1].

Наростаюча геополітична конкуренція між країнами в Антарктиді має важливий вплив на стратегії Китаю щодо досліджень, присутності й співпраці в цьому регіоні. Геополітична конкуренція спонукає Китай до розробки більш виважених підходів та адаптації своїх стратегій до змінного середовища. Конкуренція спонукає Китай забезпечити себе науковими дослідженнями й присутністю в Антарктиці, щоб підтримати свій статус та вплив. Це може включати розширення дослідницьких станцій та участь у більш широкому спектрі наукових досліджень.

Змагання між країнами може вести до збільшення напруги та можливих конфліктів в Антарктиді. Китай ставить завданням підтримувати міжнародне співробітництво й співпрацю, щоб запобігти зіткненням та забезпечити мирне спільне використання ресурсів. Геополітична конкуренція може впливати на престиж Китаю і його позицію на міжнародній арені. Відсутність важливої ролі в Антарктиді може спричинити втрату впливу та впливати на стратегічні дії Китаю. Наприклад, якщо інші країни посилюють свою присутність в Антарктиді, Китай може бути змушений удосконалювати свої підходи для забезпечення своїх інтересів [5].

Прогнозування майбутнього розвитку геополітичних інтересів Китаю в Антарктиді важливе для розуміння можливих сценаріїв впливу на міжнародні відносини. Ось деякі прогнози, які можуть зумовлювати цей процес:

1. Збільшення наукової та технологічної присутності. Китай продовжує розвивати свою науково-технологічну базу в Антарктиді, зосереджуючись на проведенні більш різноманітних і глибоких досліджень. Це може призвести до зміцнення наукового впливу Китаю та збільшення можливостей для співпраці з іншими країнами.

2. Більша участь у міжнародних договорах. Китай може більше залучатися до міжнародних договорів й угод, що регулюють діяльність в Антарктиді, зокрема до Міжнародної антарктичної програми. Це допоможе сприяти сталому розвитку регіону та зміцненню відносин з іншими країнами-учасницями.

3. Вдосконалення інфраструктури. Китай буде інвестувати у поліпшення інфраструктури своїх дослідницьких станцій і наукових

об'єктів в Антарктиді. Це дасть змогу забезпечити більш зручні й продуктивні умови для вчених і дослідників, що підвищить привабливість Китаю для міжнародних партнерів.

4. Поглиблення співпраці з іншими країнами. Китайська співпраця з іншими державами у сфері досліджень і збереження природи в Антарктиді може посилитися. Відкритість для співпраці може підвищити довіру та сприяти розв'язанню глобальних проблем.

5. Питання безпеки й конфліктів. Збільшення зацікавленості Китаю в Антарктиді може також створити потенційні питання безпеки та конфліктів. Зростаюча конкуренція може стимулювати змагання за вплив і ресурси, що може призвести до напруженості у міжнародних відносинах.

6. Геополітичні відносини з регіональними гравцями. Співвідношення Китаю з іншими регіональними гравцями, такими як США і Європейський Союз, впливатиме на динаміку його геополітичних інтересів. Розвиток співпраці або конфліктів може змінювати стратегії Китаю.

Майбутні геополітичні інтереси Китаю в Антарктиді визначатимуться складним сполученням екологічних, економічних, наукових і геополітичних факторів. Ці інтереси впливатимуть на міжнародні відносини, сприяючи співпраці та вирішенню спільних викликів, але також можуть створювати напруженість і конфлікти в геополітичному контексті.

Збалансований та дипломатичний підхід Китаю до його геополітичних інтересів в Антарктиді є ключовим для забезпечення співпраці, взаєморозуміння і збереження природних ресурсів цього регіону для майбутніх поколінь. Також збалансований та дипломатичний підхід Китаю до його геополітичних інтересів в Антарктиді є необхідним для підтримання співпраці, взаєморозуміння й збереження природних ресурсів цього унікального регіону. Це сприятиме сталому та мирному розвитку Антарктиди й сприятиме позитивному впливу на міжнародні відносини.

Отже, геополітичні інтереси Китаю щодо Антарктиди можна розглядати в контексті складних міжнародних відносин. Основні аспекти геополітичних інтересів Китаю в Антарктиді крізь призму міжнародних відносин включають:

1. Наукові дослідження та вплив. Китай вкладає значні зусилля в наукові дослідження Антарктиди. Відкриття й розробка наукових досліджень можуть підвищити статус Китаю в міжнародному науковому співтоваристві. Крім того, наукові дослідження можуть надати підставу для активнішої присутності Китаю в різних міжнародних організаціях й обговореннях.

2. Торговельні та економічні можливості. Переваги, пов'язані з геостратегічним положенням Антарктиди, включають можливості для розвитку морського транспорту й торгівлі. Коротші маршрути через південні океани можуть бути вигідними для торговельних потоків Китаю. Ресурси, такі як риба, також мають економічний потенціал.

3. Стратегічна присутність. Антарктида має важливе геостратегічне значення, оскільки континент розміщений біля південних морських шляхів. Контроль над цими морськими маршрутами може дати Китаю перевагу в глобальній торгівлі. Також розвиток інфраструктури в Антарктиді може забезпечити Китаю певну стратегічну присутність у регіоні.

4. Вплив на міжнародні рішення. Китай може намагатися збільшити свій вплив на міжнародні рішення, пов'язані з розвитком та управлінням Антарктики. Це може включати участь у міжнародних організаціях, спрямованих на збереження та управління регіоном, а також налагодження партнерств з іншими країнами для спільних наукових досліджень і розвитку.

Загалом, геополітичні інтереси Китаю в Антарктиді в міжнародних відносинах можуть спричиняти як співпрацю, так і конкуренцію з іншими державами, які також мають свої інтереси в цьому регіоні. Збалансована співпраця та врахування інтересів всіх сторін можуть сприяти мирному й стабільному розвитку Антарктичного регіону.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, геополітичні інтереси Китаю в Антарктиді визначають його прагнення збільшити науковий вплив, економічні можливості та геополітичний статус на міжнародній арені. Ці інтереси передбачають розвиток наукових досліджень, співпрацю з іншими країнами, вивчення кліматичних змін і забезпечення сталого розвитку Антарктиди. Головні аспекти геополітичних інтересів Китаю включають наукові дослідження, економічні інтереси, геополітичний статус, міжнародну співпрацю, збереження природи. Геополітичні інтереси Китаю щодо Антарктиди відображають його бажання зберегти екосистему досліджуваного регіону, забезпечити сталість досліджень і розвиток, а також грати активну роль на міжнародній арені. Збалансований підхід до цих інтересів сприятиме співпраці з іншими країнами та збереженню незайманого природного середовища для майбутніх поколінь.

Геополітичні інтереси Китаю щодо Антарктиди демонструють його стратегічний погляд на регіон як на важливу арену для своїх глобальних амбіцій. Китай виявляє зацікавленість у використанні ресурсів Антарктиди, наукових дослідженнях і зміцненні свого міжнародного впливу, і це відображається в його активній участі в Міжнародній антарктичній програмі й співпраці з іншими країнами.

Геополітичні інтереси Китаю щодо Антарктиди створюють комплексну палітру мотивацій і цілей. Його прагнення до проведення наукових досліджень, розвитку економічних можливостей, збереження природи, зміцнення геополітичного статусу й співпраці з іншими країнами створюють основу для активної присутності Китаю в цьому унікальному регіоні. Суттєвий вплив Китаю на геополітичну та екологічну ситуацію в Антарктиді підкреслює його зобов'язання щодо збалансованого розвитку, співпраці й збереження природних ресурсів із метою забезпечення мирного та сталого майбутнього для цього важливого регіону та всього світу загалом.

Отже, можна зробити висновок, що Китай прагне використовувати свої геополітичні інтереси щодо Антарктиди як інструмент для забезпечення своєї національної безпеки, економічного зростання та впливу на міжнародну арену. Проте успіх його стратегії залежатиме від здатності збалансувати свої інтереси зі спільними цілями міжнародної співпраці, збереженням екології регіону й забезпеченням сталого розвитку Антарктиди для всього світу.

Перспективи подальших досліджень континенту Антарктиди є надзвичайно вагомими та різноманітними, урахувавши роль Китаю й інших країн у розвитку регіону. Подальші дослідження не лише розширяють наявну наукову базу знань, але й сприятимуть розв'язанню глобальних викликів, таких як кліматичні зміни, екологічні проблеми та сталість розвитку. Додаткові дослідження можуть також розкрити потенційні виклики й шляхи їх вирішення, зокрема щодо екологічних і геополітичних ризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бронувицька, Ю. В. (2023). Співробітництво КНР та Арктичної Ради у контексті арктичної політики Китаю. <https://naub.oa.edu.ua/2022/spivrobotnytstvo-knr-ta-arktychnouy-gad/> (дата звернення: 23.08.2023).

2. Величко, В. (2021). З історії районування Китаю. (https://chtyvo.org.ua/authors/Velychko_Valentyn/Z_istorii_raionuvannia_Kytaiu/) (дата звернення: 24.08.2023).

3. Геополітика Китаю. Актуальні проблеми і перспективи (2018). <https://referatss.com.ua/work/geopolitika-kitaju-aktualni-problemi-i-perspektivi/> (дата звернення: 24.08.2023).

4. Геополітична ситуація Китаю (2017). <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/23-countries-styding-tourism/289-geopolitychna-sytuatsiya-kytau> (дата звернення: 24.08.2023).

5. Політичне майбутнє Антарктики: що чекає на останню неподілену частину світу? (2023). <https://adastra.org.ua/blog/politichne-majbutnye-antarktiki-sho-chekaye-na-ostannyu-nepodilenu-chastinu-svitu> (дата звернення: 22.08.2023).

6. Узун, Ю. В. (2019). (Не)скромні обійми Китаю: чинники зростання геополітичної суб'єктності КНР та ознаки глобальної кризи світового порядку. *Міжнародні та політичні дослідження*, вип. 32, с. 171–207.

7. Чупрій, Л. (2022). Посилення геополітичного потенціалу Китаю в умовах сучасних викликів. *Київський університет*, с. 51–58.

8. Чупрій, Л. В. (2022). Геополітична роль Китаю в сучасному глобалізованому світі. *Українознавство*, № 2, с. 244–236.

9. Camilla, T. N. (2018). *China as an Arctic Great Power Potential Implications for Greenland and the Danish Realm. Forsvarsakademiet*. <http://www.fak.dk/publikationer/Pages/China%20as%20an%20Arctic%20Great%20Power.aspx> (дата звернення: 23.08.2023).

10. Liu, J. (2018). *China als Baumeister in der Arktis: Zum Weißbuch der chinesischen Arktispolitik // WeltTrends: Das außenpolitische Journal*, № 2, 140–143.

11. Troell, M., Eide, A., Isaksen, J. (2017). *Seafood from a changing Arctic. National Center for Biotechnology Information*. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5673870/> (дата звернення: 24.08.2023).

REFERENCES

1. Bronovyts'ka, YU. V. (2023). Spivrobitnytstvo KNR ta Arktychnoyi Rady u konteksti arktychnoyi polityky Kytayu. <https://naub.oa.edu.ua/2022/spivrobitnytstvo-knr-ta-arktychnoyi-rad/> (data zvernennya: 23.08.2023) (in Ukrainian).

2. Velychko, V. (2021). Z istoriyi rayonuvannya Kytayu. (https://chtyvo.org.ua/authors/Velychko_Valentyn/Z_istorii_raionuvannia_Kytaiu/) (data zvernennya: 24.08.2023) (in Ukrainian).

3. Neopolityka Kytayu. Aktual'ni problemy i perspektyvy. (2018). <https://referatss.com.ua/work/geopolitika-kitaju-aktualni-problemi-i-perspektivi/> (data zvernennya: 24.08.2023) (in Ukrainian).

4. Neopolitychna sytuatsiya Kytayu. (2017). <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/23-countries-styding-tourism/289-geopolitychna-sytuatsiya-kytau> (data zvernennya: 24.08.2023) (in Ukrainian).

5. Politychne maybutnye Antarktyky: shcho chekaye na ostannyu nepodilenu chastynu svitu? (2023). <https://adastra.org.ua/blog/politichne-majbutnye-antarktiki-sho-chekaye-na-ostannyu-nepodilenu-chastinu-svitu> (data zvernennya: 22.08.2023) (in Ukrainian).

6. Uzun, Y. V. (2019). (Ne)skromni obiymy Kytayu: chynnyky zrostannya neopolitychnoyi sub'yektnosti KNR ta oznaky hlobal'noyi kryzy svitovoho poryadku. *Mizhnarodni ta politychni doslidzhennya*, vyp. 32, p. 171–207 (in Ukrainian).

7. Chupriy, L. (2022). Posylennya heopolitychnoho potentsialu Kytayu v umovakh suchasnykh vyklykiv. *Kyyivs'kyu universytet*, p. 51–58 (in Ukrainian).
8. Chupriy, L. V. (2022). Heopolitychna rol' Kytayu v suchasnomu hlobalizovanomu sviti. *Ukrayinoznavstvo*, № 2, p. 244–236 (in Ukrainian).
9. Camilla, T. N. (2018). China as an Arctic Great Power Potential Implications for Greenland and the Danish Realm. *Forsvarsakademiet*. <http://www.fak.dk/publikationer/Pages/China%20as%20an%20Arctic%20Great%20Power.aspx> (data zvernennya: 23.08.2023) (in English).
10. Liu, J. (2018). China als Baumeister in der Arktis: Zum Weißbuch der chinesischen Arktispolitik. *WeltTrends: Das außenpolitische Journal*, № 2, 140–143 (in English).
11. Troell, M., Eide, A., Isaksen, J. (2017). Seafood from a changing Arctic. National Center for Biotechnology Information. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5673870/> (data zvernennya: 24.08.2023) (in English).

Матеріал надійшов до редакції 06.09.2023 р.

УДК: 327

Ігор Поліщук,

доктор політичних наук, професор кафедри міжнародного права,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,

ORCID ID: 0000-0001-6864-4425

DOI 10.29038/2524-2679-2023-03-25-36

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В РЕГІОНАХ СВІТУ ЯК ОЗНАКА СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

У статті розглянуто найвпливовіші та найуспішніші інтеграційні угруповання різних континентів світу. Серед них – торговельна асоціація USMCA (Північна Америка), Латиноамериканська асоціація вільної торгівлі (Південна Америка), Африканський союз, АСЕАН (Південно-Східна Азія), Ліга арабських країн, Європейський Союз. У сучасному світі приналежність до провідних міжнародних об'єднань є необхідною умовою для забезпечення власного національного суверенітету для країн, які є невеликими за своїми розмірами та за своїми ресурсами не мають можливості самотійно протистояти агресивним діям із боку великих держав. У сучасному світі намітився тренд до регіональних міжнародних об'єднань, зумовлений